

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ - CULTURALĂ

ORGANUL OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE A ARADULUI

Spre o nouă muncă și viață.

Un apel către frații preoți din eparhia Aradului.

În petrecerea voastră în lume purtați-vă numai în chip vrednic de Evangelia lui Hristos, așa încât fie că viu și vă văd, fie că sunt departe și aud vești despre voi, să știu, că sunteți statornici într'un duh, împreună luptându-vă în acelaș cuget pentru credința Evangheliei. Epist. către Filipeni c. 1 v. 27.

I.

Cuvintele cele mai frumoase și mai binevoitoare nu pot promova o cauză bună, dacă lipsește puterea, care să le transforme în fapte, dar dacă cuvintele nu pot totul, dănele eventual au darul să lămurească o chestiune și o pot face plăcută, înlesnindu-l măcar calea spre realizare.

De aceea să mă iertați fraților, că viu în ajutorul vostru cu niște simple cuvinte numai, dar în aceste cuvinte pun o parte din sufletul meu. Este un fapt istoric cunoscut de noi toți, că preoțimea noastră veacuri de-a rândul a fost împilată și disprețuită, despoiată de toate drepturile și umilită până la ultima treaptă a răbdării. Amintesc acest fapt ca să nu uităm că precum lumina și întunecul influențează în mod deosebit corpurile, așa și libertatea și robia dau deosebite fețe sufletelor.

Robia și împilarea neamului nostru în primul rând au isbit sufletele preoților, cari au fost conducători, și așa îndeosebi luați la țintă de dușman. De aici se explică că umbra trecutului dureros este așa de puternică, încât ea și acum, când trăim în plin soare al libertății, încearcă să ne răpească orice avânt și orice inițiativă.

Prima datorie a preoțimei noastre este să-și spele sufletul de umbra trecutului și să îmbrace cu adevărat haina strălucită a libertății.

Preoțimea trebuie să fie lumina lumii și sarea pământului. Rol mai greu nici nu se poate închipui decât acesta, dar nici mai frumos nu este.

Dar ca să îndeplinești acest rol trebuie să ai sufletul tare și gata de luptă întotdeauna al

ostașului neînfricat. Trebuie să fie în sufletele noastre ceva din vitejia ostașului, care nu desoperează ușor, ci își încoardă toate puterile sufletesti și trupesti, conform greutăților cari l se ivesc în cale.

Trecutul bisericii și al preoțimei noastre ne arată clar, că preoțimea nu atunci a fost tare, nu atunci a fost remarcată și nu atunci și-a dus la îndeplinire planurile ei salutare pentru neam și pentru biserică, când s'a lăsat pradă visurilor frumoase, dar înșelătoare, ci când a luptat din toate puterile sale și când a stat pe picioarele proprii.

Două iluzii să le ștergem din sufletele noastre.

Întâi că nu suntem liberi de a munci în cadrele cele mai largi și că noi am aștepta poimană sau orice milă dela societate în mijlocul căreia lucrăm și pe care avem datoria să o conducem către lumina lui Hristos. Gândul sau faptul că suntem singuri și că trebuie să stăm pe picioarele noastre proprii, nu este iertat să ne întristeze, ci dincontră să ne îmbărbăteze. Forțele, cari ne pot face tari și respectați, sunt aici în piepturile noastre. Dragostea unul față de altul ne poate face o putere formidabilă, munca ne poate câștiga respectul și celui mai abătut dela adevăr.

Nu putem face nimic atâta vreme cât nu ne cuprinde sufletele un puternic val de reviriment în cugetare și voință.

Noi trebuie să dăm credință celor fără credință, noi trebuie să însuflăm iubire și nădejde sufletelor cari nu le mai au. Dar această faptă mare nu o putem săvârși fără ca să ne umplem noi înșine inimile cu oceanul optimismului, care se degajază din paginile sf. evangeliilor.

Fluidul sfânt și dătător de viață, care circulă în cartea nemuritoare despre lupta, suferința, moartea și învierea Domnului nostru Isus Hristos, în sufletele noastre trebuie să aibe intrare mai întâi.

Să rupem deci definitiv orice legătură cu umilința răuînțeleasă și cu pesimismul și cu un crez nou, potrivit cu sufletul unor apostoli, să pornim la o muncă și la o viață nouă.

Chiar dacă ar fi așa, că lumea ne desconsideră, ne hulește și ne prigonește, să plângem între cei patru pereți ai caselor noastre, dar lumii, care încearcă să ne sfideze, să ne arătăm cu toată demnitatea și cu toată bucuria, dovedind că credem și ne bizuim cu desăvârșire în cuvintele Domnului nostru Isus Hristos, că iată eu *cu voi sunt în toate zilele până în sfârșitul veacului. Amin.* Nu putem altcum să învățăm lumea să calce peste șerpi și peste scorpi, dacă nu călcăm mai întâi noi peste ele cu credința puternică și cu iubire de care să nu ne poată despărți nici o suferință din lume.

O, Iubiții mei Frații! mă gândesc că dacă s'ar afla un frate iubitor în mijlocul nostru, care ar aduna într'un mănunchi istoria acelor preotese și a acelor fiu și fiice de preoți, cari în urma mizeriei și a părăsirii din partea lumii, au trăit în cea mai cumplită mizerie trupească și sufletească, s'ar înspăimânta lumea. Soții și părinții și-au dat ce au avut mai bun și mai curat în suflet pentru binele comun, și ai lor au fost uitați.

Cine e de vină? Nu acuzați pe nimeni, fiindcă în primul rând suntem noi de vină, pentru că așteptăm dela lume totul în loc să așteptăm dela noi totul. Nu lumea are datoria în primul rând să se gândească și să se îndureze de soarta noastră, ci noi înșine.

Conștiințele noastre sunt în primul rând încărcate cu vina de a lăsa pradă valurilor vieții preotese și copii de preoți.

Istoria ne spune în mod nepărtinitor că nici un popor, nici o tagmă nu a jucat rol prin aceea ce a venit *din afară*, ci prin forța *dinlăuntru*.

Ioan Hrisostom spune, că frații cari petrec în dragoste unul față de altul sunt ca o cetate tare. Această cetate tare trebuie să devenim noi. În eparhia Aradului suntem aproape 400 preoți.

Ce am putea face noi pentru binele nostru și al copiilor noștri, dacă am fi un trup și un suflet. Nu organizațiile, nu regulamentele pe hârtie să ne facă un mănunchiu tare, ci cugețarea și simțirea noastră. Convingerea adânc săpată în sufletele noastre ar trebui să ne facă tari ca oțelul, că fiecare în parte nu putem face treabă mare, dar toți la un loc putem să săvârșim cele mai necesare și mai mântuitoare opere.

Primul pas spre mai bine va fi fără îndoială sentimentul sfânt și copleșitor, care trebuie să cuprindă inimile noastre ale tuturor, că avem *datoria* neamănilă de a ne strânge rândurile, ca unii cari servim la acelaș altar al credinței iubirii și nădejdi ai Domnului nostru Isus Hristos.

Fără această solidaritate de fier, impusă

de porunca conștiințelor noastre și a vremii, pierim, și cu această solidaritate, care stă așa de bine apostolilor lui Hristos, vom învinge toate greutățile și vom adăuga o nouă zală luminoasă la lanțul simplu dar glorios al muncii înaintașilor noștri.

(va urma).

Dr. Ștefan Ciorolanu
protopop
președintele Secției Arad a
Asoc. Clerului A. Șaguna.

„Lumină din Apus“ (?!)... *)

Cu titlul de mai sus, cetesc în „Vestul“ din 14 Sept. a. t. un articol de fond, semnat: „Cronicar“. Atras de curiozitate, l-am citit cu toată atenția și rezultatul a fost o amară desiluzie:

Fiindcă „Cronicarul“ nostru crede că autoritatea d-sale n'este destul de puternică, pentru a garanta viabilitatea ideilor expuse, caută să și-o întărească sprijinindu-se pe autoritatea d-lui E. Lovinescu, critic și istoric literar, despre a cărui personalitate vorbește doar „în treacăt“.

Autorul articolului, cetîndu-l pe d-l E. Lovinescu, ajunge la convingerea că „aspirațiunile noastre firești și energiile noastre creatoare nu-și vor găsi un ritm propriu decât urmînd cursul secular al percepțelor originii (?!) noastre“, concludînd cu imperativul: „Lumina să ne vie din apus“.

Acest articol n'a avut darul de a fi original, deoarece credem că d-l Lovinescu, când ne îndreaptă spre apus, nu s'a gândit să ne lepădăm credința străbună pentru a deveni catolici ca din senin, ci sa gândit poate la curente și mișcările literare. Din acest punct de vedere — date fiind condițiile noastre de așezare și împrejurările istorice sub cari am trăit — lumina, sub raportul curentelor culturale, literare sau artistice, ne-a venit din toate părțile: Moldovenilor dela M. Noapte; Basarabenilor dela Răsărit; Dobrogenilor dela M. Zi; Transilvănenilor și Muntenilor dela Apus și tuturor din toate părțile. Ca popor tânăr am împrumutat din toate părțile ceea ce s'a potrivit mai bine sufletului nostru, căci în definitiv „nimic nu este nou sub soare“.

În ceea ce privește „Arta“, cum spune Brunetiére ea nu putea să aibă nici o orientare terestră. Ea trebuie să fie universală, transcendentală și morală. Oare V. Alexandri, „regele poeziei române“, din apus a importat lumina ce ne-a dat-o în operele sale? (Nu vorbesc de lumina pe care a căpătat-o personal). Ce este apusean în „Miorița“, în „Pasteluri“ etc? Ce este apusean sau răsăritean în „Concertul în luncă“ al lui

*) Din lipsă de spațiu, acest articol apare numai acum.

Coșbuc, în „Epigonii“ lui Eminescu sau în pânzele lui Grigorescu?? Aș fi dornic să aflu acest lucru!

Pacea pe care a propovăduit-o Mântuitorul, este ea oare răsăriteană sau apuseană? Oare N. Titulescu actualul președinte la Liga Națiunilor — neobosit luptător pentru pace, — este el oare apusean sau răsăritean din acest punct de vedere?

„Lumina a venit din Răsărit!.. Este acesta un fapt atât de concludent, încât nu numai Apusul civilizat, dar toate veacurile ce vor veni, nu pot să-l tăgăduiască. Dacă noi ne-ăm adăpat la acelaș isvor de lumină la care s'a adăpat și Apusul; și dacă noi am rămas mai departe credincioși Răsăritului din punct de vedere spiritual, aceasta constituie pentru Poporul român un adevărat merit; căci orice s'ar spune de anumiți mercenari — de o culoare sau alta — Răsăritul cu lumina sa Universală: Creștinismul, a fost, este și va fi superior Apusului formalist și fățarnic.

Incepând dela marea schismă și continuând cu luptele sângeroase ale papilor de a-și întemeia și apăra „regatul papal“, comoară care n'a întârziat a fi „roasă de molii“; culminând cu crimele, scandalurile și depravările dintre tată, frate și soră din palatul papal, descrie așa de bine de Jean Richpin și până la „regatul apostolic“ al Ungariei, ce ne-a binecuvântat cu toată ura sa isvorâtă din „iubirea de aproapele“, Apusul nu a avut pentru Român alt obiect de atracțiune decât al culturii și științelor; cu alte cuvinte a tot ce este omenesc, mic, fallibil și trecător. Adevărata lumină, Lumina lumii, ne-a venit și ne va veni din Răsăritul contemplativ și mistic, nu din Apusul materialist și fariseic.

Cităm: „In timp ce lumea se reclădeă (Renașterea) din temelie, noi rămâneam pitiți în bordeele noastre de lemn și de stuf“... Este adevărat acest lucru, însă d-l „Cronicar“ uită să spună că în timp ce lumea apuseană renăștea moralizându-se, noi, pitiți în bordee, păstram cu sfințenie verbul și datina străbună cu prețul sângelui nostru. Arta italiană a Renașterii ajunsese până acolo, încât găsea „frumosul“ și în crimă, fiind prin acest fapt foarte departe de adevărata lumină, „Lumina“ frumosului sublim și transcendentă, care te ridică spre înaltele sfere divine ale Creațiunii, fără să te scoboare în noroiul patimilor și mizeriei omenești.

Desfid pe oricine ar afirma că Răsăritul spiritual și artistic nu ar mai fi un obiect de inspirație. El va rămânea deapururi leagănul omeniței, civilizației, artelor și științelor, rămânând totodată isvorul nesecat al Adevăratei lumini.

* * *

Contrar de ceea ce se afirmă în amintitul articol — ca citat — că „nimic românesc n'a ieșit din umbra primelor noastre lăcașuri sfinte“, afirm cu tărie în baza trecutului nostru, relevat cu prisosință în lucrările istoricilor obiectivi că, aci trăi primul cronicar anonim și

că la lumina acestor „lăcașuri sfinte“ — nu la umbra lor — crescî pentru prima dată Ideea Unității noastre Naționale. Bisericele ortodoxe fură singurele depozitare și apărătoare a românismului în vremuri de grea cumpănă.

Se afirmă în mod tendențios că, creștinismul răsăritean „se reducea la ornamentală și tipicalizare“, când intenționat se uită a spune, că cel apusean degeneră în orgii și desfrânări la palatul papal, răboase sângeroase și condamnări la rug.

Argumentarea în favoarea catolicismului cu Micu, Șincal și Malor este pur și simplu sofistică. Ar însemna să fie cineva lipsit de cel mai elementar simț de logică, pentru a afirma că „celi trei cavaleri ai idealului național“ (N. Iorga) nu puteau fi tot ceea ce au fost dacă ar fi ajuns la Roma ca ortodoci. Trimiterea tinerilor Români la învățătură în Apus, drept recompensă pentru că și-au lepădat credința străbună, nu era un scop, ci un mijloc pentru slăbirea românismului. Eră, cum s'ar zice, „lupul îmbrăcat în piele de oale“!..

Dacă scopul nu scuză întotdeauna mijloacele, trebuie să se știe că mijloacele nu scuză niciodată scopul. Ce scop au avut toate dinastiile maghiare, dar mai ales Habsburgii, față de Românii din Transilvania?? Să-i desnaționalizeze, să le fure limba și obiceiurile, să le răpească până și credința strămoșească. Deci, pentru a-și atinge scopurile lor criminale, au uzat de mijloace laudabile, ca trimiterea fiilor de Români la învățătura apusului. Și au reușit, răpindu-ne sute de mii de suflete pentru biserica așa zisă „Unită“, care mai propriu s'ar numi „biserica dezertoare“.

Au ajuns până acolo încât un prelat „unit“, ce făcea parte dintr'o mișcare istorică, să mărturisească în fața Țării și a viitorului că el sunt „înalte de toate catolicii și apoi Români“.

Aceasta să fie oare lumina spre care suntem ademeniți de un ziar — dacă nu ne înșală — românesc?? Auziți ce glas profetic: „Descătușându-ne deocamdată de formele sociale, ne vom desrobi, mai târziu, de invizibile lanțuri spirituale ale Țarigradului, ale Athosului sau ale Kievului, adevărate forțe ancestrale ale obscurantismului și ale inerției“..

Ne face impresia vorbăriei fără sens și miez, pe care o debitează adesea „fiii poporului ales“ în mișcările lor politice, când spun că doresc liniște și ordine, într'o vreme când ambele domnesc de fapt..

Ceea ce ne contrariază mai mult, este faptul că ortodoxismul este socotit obscur și inert.

Ce nesocotință!. Cum poate fi atunci luminos și activ catolicismul, dacă originea sa — mama, cu alte cuvinte — a fost „obscură și inertă“??! Din contră; în baza atavismului trebuie să fie și mai obscur și mai inert, sau — în tot cazul — compatibil cu obscunitatea adică meschin.

Este clar ca lumina soarelui, adevărul, că Biserica apuseană, echivalentă cu „Ex occidente lux”, idee ce formează crezul d-lui „Cronicar”, precum și a altora, nu va putea să ne atragă niciodată în câmpul ei de gravitațiune. Din ce cauză, vom căuta să arătăm cât se poate de concis în rândurile ce urmează.

* *

În afară de faptul că nu înțelegem să dezertăm dela învățătura Institută de Insuși Mântuitoru', așa precum ne-au învățat și Sf. Scriptură, Sf. Tradiție, Sfinții; apostoli, părinți și mucenici ai bisericii drept măritoare dintru început: credința ortodoxă este aceea care ne-a păstrat neatinsă ființa psiho-etnică a Neamului românesc. Căci într-o vreme când această credință eră singura care ne despărțea de popoarele a-supritoare ale „regatului apostollor”, eră în același timp unicul și cel mai puternic scut ce ne-a salvat de pierire.

Și dacă trebuie să mulțumim cuiva că astăzi părțile alipite nu sunt maghiarizate, revenind cu același suflet la sânul Patriei iubitoare, să mulțumim lui Dumnezeu și credinței ortodoxe, nu celor ce au defecționat cari dela actul unirii din 1700 și până în prezent, îngroșându-și rândurile, nu au nici puțin meritul de a recunoaște că împinși de ambiții deșarte și patimi omenești și nu din convingere — și-au trădat credința străbună.

Ne poate atrage oare o credință care face prozelitism prin ademenire în mod viclean? Nu sunt rare cazurile când se promit tânărilor partide de căsătorie, trimitere la studii — atât celor înculți cât și celor cu carte, ca învățători și învățătoare — numai să treacă la „biserica unită”.

Față de credința ortodoxă, Românii au o pioasă recunoștință și venerațiune, fiindcă este religia care ne-a mângâiat în suferințele noastre dealungul veacurilor și sub aripile ei am găsit apărare când „unitismul” dăduse mâna cu dușmanul politic pentru a ne extermina ca națiune.

Credința ortodoxă corespunde, mai bine ca oricare alta, tuturor aspirațiilor sufletești umane, ce tind în mod sincer spre mântuire și ridicare din noianul păcatelor legate de această materie trecătoare; carnea.

Ea niciodată nu s'a compromis în comerțul cu indulgențe.

Acuzația ce se aduce ortodoxismului că n'a promovat științele și artelor, nefiind deci în slujba civilizației, este de rea credință. Preocupările sale sunt de ordin mult mai înalt decât aceste deșertăciuni ce se cheamă civilizație. Adevărul este că ortodoxismul a stat întotdeauna în slujba progresului general al omenirii, îmblânzind sufletele și luminând căile Adevărului etern, fără de care toate cele altele sunt „clădiri pe nisip”, căci civilizație nu întotdeauna însemnează și progres.

Dacă este adevărat că omul ca Materie tinde a se arunca tot mai mult în vâltoarea patimilor legate

de materie, este tot atât de adevărat că omul ca Spirit, tinde a stăpâni Materia, a o subjugă, pentru a putea să se ridice spre sferile divine ale Luminii Adevărului etern. Nici unde ca în ortodoxism, Spiritul nu găsește un element mai propriu aspirațiilor sale înalte contemplative și meditative, fiindcă ortodoxismul, ca principiu și dogmă, este deasupra Materiei, în timp ce catolicismul este pe lângă Materie. Acest fapt l-a permis catolicismului să fie mai activ în acest domeniu, promovând dezvoltarea diferitelor direcțiuni de activitate omenească.

Dacă privim chestiunea sub raportul Idealurilor noastre naționale, observăm că ortodoxismul se confundă cu ele, în timp ce catolicismul este negarea completă a acestora. Aceasta a știut-o și Mircea cel Mare, când a preferat mai degrabă protecția Turcilor — prin tratatul său — decât protecția apusului catolic, ferindu-ne astfel de o primejdie sigură, pe care n'au desmintit-o toate veacurile următoare.

În concluzie: când Apusul va da ceva mai bun decât lezultimul și farizeismul său altot (durere) pe Biblia creștină; când Iliada s'au Eneida vor fi întrecute, sau când arta elenă, multiplă și eternă ca expresie a frumosului transcendental, va fi egalată, numai atunci Apusul va trebui să îndrăsească a zice: primiți și dela noi lumină.

Iar până atunci, toți mercenarii „luminii din apus” trebuie să învețe a cunoaște că actuala formă a luminii apusene este o formă degenerată a luminii primite din Răsărit cu mil de ani înainte. Trebuie să mai adaug — ca exemplu — că ceea ce știau chiar și copiii răsăritului, din astronomie etc. cu zece de secole înainte de aceasta, astăzi este știut numai de marii savanți ai Apusului.

Iar întru cât privește direcția din care trebuie să ne vină lumina, este știut că ea nu poate veni decât de acolo de unde există, adică dela Părintele Luminii, care a binevoit să ni-o desvăle prin Fiul Său, ce s'a jertfit pentru mântuirea noastră.

În consecință: Lumina să ne vină dela Hristos!
I. D. Ungureanu.

Nr. 63/1931.

Aviz.

Absolvenții de teologie din Eparhia Aradului, cari vor să se supună examenului de calificare preoțească, precum și preoții cari doresc a se supune examenului preoțesc de promovare, să-și înainteze urgent cererile, însoțite cu actele justificative.

Consiliul eparhial.

Invățământul religiei în școala primară.

a) Lacunele învățământului.

Programa analitică ministerială a învățământului primar din 1925, acceptată și de Sf. Sinod, prescrie materia din învățământul religiei pentru fiecare din cele 7 clase ale școlii primare, iar Sf. Sinod, prin regulamentul pentru cercetarea cărților de religie, prevede, că manualele, pentru abateri dela programa analitică, la cercetare se pot respinge.

Dar programa analitică are lacune, care bat la ochi, și anume: la repartizarea materialului pe clase nu ține cont de timpul disponibil și capacitatea elevilor.

De exemplu: să luăm clasele III, IV și a V-a. Pentru clasa III-a sunt prescrise 18 piese, pentru a IV-a 21, iar pentru clasa V-a, în care intelectul elevilor e mai dezvoltat, sunt prescrise numai 5 piese, anume: într'una, la început, se repetă materia despre Nașterea, Creșterea și Botezul lui Iisus, apoi mai sunt 4 piese noi: Alegerea Apostolilor, 2 parabole și învățătura lui Iisus de pe munte, fără a mai cere și vr'o învățatură dogmatică și morală.

Acum să ne închipuim, cu ce vom ocupa noi pe elevii cl. V-a un an școlar, fiind acel material cel mult pentru 3 luni. Deci, ce înseamnă aceasta? Înseamnă, că dacă am tipări cele 5 piese într'o carte pentru clasa a V-a, în care să-l zăvorim pe elevi ca să le învețe în 9—10 luni, i-am condamnat la inerție, o stare ucigătoare de suflet, care le nimicește avântul tineresc.

Și ce să zicem, când elevii din clasele III și IV devin supraîncărcați față de cel dintâi, deci intelectual-minte sunt mai puțin dezvoltați.

Înainte de unificarea noastră cu vechiul regat, programa noastră analitică era mai amplă, mai adaptată necesităților noastre de viață religioasă-morală.

Acum, după unificare însă, toate ni s'au redus: și orele de religie (la școlile nedivizate) și materia din programa analitică, cu toate că starea vieții noastre religioase e tot așa amenințată de prozelitism, dar mai rău amenințată de sectarism, de dușmanii legii și ai neamului.

Apoi mai considerând, că am pierdut pe al doilea factor educător, în direcție religioasă, care e învățătorul, pe care ne trudim să-l înlocuim prin mame, o t udă de succes îndoielnic, atunci Biserica trebuie să-și intensifice educația religioasă a tinerimii prin catehizare.

Prin aceea, că Biserica a revenit la dreptul de a-și aproba cărțile de religie prin Sf. Sinod, suntem îndreptățiți a lega legitimă speranță, că va face corectură și în programa analitică.

Sunt indicii pentru aceasta. Oamenii din fruntea Bisericii văd cu alți ochi necesitățile sufletești ale credincioșilor, decât bărbații din fruntea statului.

În cartea mea de religie, Istorie de Biblie, eu am avut, totdeauna, în vedere să mențin plesa, care leagă firul economiei divine despre venirea Mântuitorului. Acelea nu erau în programa analitică. Dar am aflat, cu mare satisfacție, că Ven. Comisia a Sf. Sinod, nu numai că le-a aprobat, ci a mers mai departe. Criticul meu a pretins să introducă în text, la patriarhul Iacob, apoi la prorocul Moise, prorociile lor despre Mesia; iar la lecțiunea: Nimicirea regatelor, a introdus învățătura morală, care susține, că precum profeția celor 4 profeți, cu privire la risipirea regatelor, s'a împlinit, tot așa avea să se îplinească profeția lor și despre venirea Mântuitorului. Tot așa de încheierea Test. Vechiu mi s'a cerut să introduc plesa în care se face deducție pe baza celor istorisite, că Iisus Domnul nostru este Mântuitorul cel făgăduit. Tot atâtea semne înveselitoare, că ne putem aștepta la o ameliorare a învățământului religiei.

Altă latură inconvenabilă a programelor analitice, care îngreuiază și micșorează efectul predării materiei, precum și consolidarea cunoștințelor elevilor, este, că în Testamentul Nou nu are în vedere aranjarea sistematică a evenimentelor și faptelor istorice, care trebuie să se sistematizeze și în mintea elevilor.

Astfel stă lucrul cu predarea pildelor lui Iisus, în clasele III, IV și V, care puteau fi repartizate cel mult pe 2 clase; iar încheierea vieții Mântuitorului de pe pământ să fie predată în clasa mai superioară: a V-a nu a IV-a, cum prescrie programa analitică.

Înzistăm, însă, îndeosebi asupra lacunei din clasa a V-a. Ce va face catihetul conștiințios pentru a scoate elevii acestei clase din inerție, la care sunt condamnați?

Înainte de a răspunde eu la aceasta, să vedem ce au făcut alții?

Am văzut cărți de religie cu materialul repartizat pe clase, conform programelor analitice. Și ce am observat? Pentru clasa V-a are 6 lecțiuni: prima formează recapitularea materiei din clasa a III-a, despre viața lui Iisus până la botez; apoi urmează alegerea apostolilor, 2 parabole și predica de pe Munte; de tot 5 lecțiuni, care sunt propuse de programa analitică. Autorul a observat însă, că acest material e prea puțin pentru clasa a V-a, și a socotit să cârpiască programa cu *adaugere dela sine* a ultimei piese (a 6-a), în care recapitulează evenimentele din urmă ale vieții Mântuitorului, predate deja în cl. IV-a. Dar e evident că cu atâtea n'a umplut lacuna.

Deci, cum ne vom ajuta noi?

Răspund: noi nu vom adăuga, ci vom repartiza materialul prescris pentru clasele III, IV și V așa, ca să se acopere lacuna. În manualul meu materia biblică e toată la oaltă și procedura e ușoară. Mergem

cu clasa III-a până la Botezul lui Iisus. În clasa IV-a, după ce am recapitulat cunoștințele despre viața lui Iisus, predăm minunile și învățătura Lui în pilde, rezervând clasei V-a predica de pe munte și 2 pilde prescrise de programa analitică, continuând cu celalalt material până la Pogorârea Duhului Sfânt.

Apoi materia dogmatică, morală și liturgică din Catehism o împărțim la toate 4 clasele superioare, astfel, ca și cl. V-a și VI-a să le revină câte o porțiune, dela care programa analitică le-a eschis cu desăvârșire. Deci: în cl. IV-a propunem Simbolul credinței cu sf. tăine prescrise de programa analitică (toți 12 articoli). În anul V-lea poruncile dumnezeiești și bisericesti, sau despre iubirea creștină în cl. VI: despre fericiri și rugăciune sau despre nădejdea creștină. În a VII-a cl. urmează cunoștințele din liturgică.

În felul acesta am satisfăcut și programa analitică și pe elevi. Că de ce bine e acest procedeu se va lămurii mai târziu.

(Va urma)

Casele culturale.

În seria caleidoscopică a multiplelor și nenumăratele probleme social-culturale, cari își așteaptă rezolvirea lor, lată una care ni-se impune preoților drept o arzătoare necesitate, în scopul ridicării și educării masei populare din ignoranța trecutului de tristă memorie, și aceasta e: înființarea caselor culturale la sate.

Este o problemă, care desigur în aceasta criză mondială economică-financiară, cu dreptul ne inspiră destulă îngrijorare întru realizarea ei.

Sânt multe parohii în de Dumnezeu scutita noastră dieceză a Aradului, unde depe urma străduințelor și ostenețelor laudabile ale harnicilor conducători firești deoparte, precum și a jertfel înțelegătoare a creștinilor dornici de progres moral-cultural și social de altă parte, s'au ridicat și sânt predate destinației multe atari ziduri, dar mai sânt încă multe locuri în cari lipsa lor se resimte foarte mult și sânt reclamate ca un imperativ categoric.

Dacă în trecutul nostru s'fita noastră biserică strămoșească a fost factorul principal — afară de mănăstiri — de conservare și propagare a sufletului și conștiinței naționale, precum și a vieții religioase-morale-culturale a tuturor, iar sub aripile ei de maică ocrotitoare și iubitoare și-a îndeplinit cu sfințenie aceași menire școala confesională de odinioară, azi durere, raportul acestor două instituții s'a schimbat în așa fel, că ultima separându-se de cea dintâi, au ajuns în multe cazuri în conflicte foarte regretabile și dăunătoare, depe urma cărora de progres și înflorire nu prea poate fi vorba. Ce e mai mult, în multe cazuri ni-se oferă ocazia la scene penibile între preot și învățător, pentru revendicarea întâietății la titlul de factor educativ cultural al poporului.

Dacă deci școala de stat de azi s'a emancipat de sub tutela bisericii, ne mai voind să respecte importanța și meritul ei netăgăduit, precum și întâietatea-i pe terenul anumit, apoi trebuie să aflăm cel

puțin modalitatea, care să atenueze și să neutralizeze conflictele și urmările lor atât de nefaste, ivite din cauzele susarătate. Aceasta ar fi: edificarea fără zăbăvă a caselor culturale, în cari apoi afară de conducători firești, ar putea aduce și alți factori culturali, ca: medici, ingineri, avocați, pretori, agronomi, etc., oameni cu tragere de inimă și cu nefățărită iubire de neam, mână în mână și umăr la umăr, jertfa și contribuția lor desinteresată pe altarul binelui și al folosului obștesc.

Prea s'a obicinuit însă lumea de azi a pune toate sarcinile și jertfele, inerente refacerii și progresului vieții sub toate aspectele ei, exclusiv în contul preoțimii și a învățătorimii, dar fie-ne permisă o modestă întrebare: Câți deputați, senatori — afară doar de episcopi — medici, avocați, ingineri etc. au coborât, sau au fost măcar odată în viața lor în mijlocul poporului dela sate, pentru a-l lumina, mângâia, ori ajuta chiar în nevoi și năcazuri? Doar vre-o alege-re, în cazul cel mai bun, le-ar putea fi mărturie în privința aceasta. Aceasta e un memento pentru poporul suveran, carele știe să-și cunoască și să-și prefu-lască pe fil săl, cari se interesează de soartea sa des-tul de obidită.

Dacă comparăm activitatea febrilă și devotamentul până la jertfă cel manifestă cu atâta elan de însufle-țire corifeii culturali ai compatrioților noștri: unguri, sași etc. pentru ținerea pururea vie a conștiinței și sen-timentului național-cultural la coanaționalii lor, apoi adevărată jale ne strânge inima și sufletul. Dacă cetim apoi în diferitele lor gazete evenimentele lor cul-turale, pentru a căror reușită matadorii își pun și su-fletul pentru a stimula și reconforta energiile morale-culturale și sociale la cel de un neam și lege, apoi trebuie să ne plecăm mănușii de crasul indiferentism ce ne stăpânește în această direcție. Cine-și bate la noi capul d. ex. cu vitrega soartă a confrăților noștri de peste hotare?

Afară de un început laudabil, luat în părțile noas-tre de societatea numită „Valeriu Braniște“, având de program ținerea conferințelor populare la sate, câți ti-neri absolvenți de diferite facultăți își mai îndeplinesc sacra lor chemare de conducători de mâne al popo-rului?

Mai adeseori ne complacem să ținem câte-o confe-rință la „radio“, dar și aici esceptând pe unii doi, ca sa-vantul nostru istoric Di N. Iorga, pâr. Gala Galaction, scriitorul Lăscar Moldovanu etc. pe cari îi ascultăm cu toată pasiunea și savoarea, fiind conferințele lor de o valoare regeneratoare morală-spirituală, partea cea mai mare a conferințarilor e preocupată de subiecte cum e d. p. „Paradoxul moralei“, ajungând la conclu-zia finală că „morală trebuie tăiată din bugetul luxu-lui“. (sic.) Se poate ceva mai absurd închipui în vre-mea, când tocmai starea imorală mondială cauzează toate mizeriile și nenorocirile în cari se zbate omen-nea-postbelică?

În loc de a o îndrepta pe calea binelui și a fe-ricirii, oamenii modernizmului află cu cale a-i stinge și puțină lumină carea-i mai luminează, pentruca rătă-cirea cea deapoi să fie mai rea decât cea dintâi?

Nu prin astfel de concepții necreștine și de ati-tudini, ostile binelui și ordinii morale, ne vom dovedi superioritatea culturală, ci prin în drumuri mai sănă-toase, mai ideale și mai înălțătoare de inimi ne-am câșt-gă grațitudinea și recunoștința națiunii, numai prin contactul și prin asidua colaborare cu ea, precum

și prin diminuarea năcazurilor și a lipsurilor ei multiple, ne vom merita cu adevărat numele de adevărați conducători; numai cu puteri unite la muncă și jertfă vom putea scoate carul culturii și al moralei înpotmolit deabinelea în pestilențiala mocirlă a politicianismului păcătos și fără scrupule.

Iată motivul pentru care se impune ca o inexorabilă necesitate, pe lângă orice jertfă, ridicarea caselor culturale, pentru ca în ele să-și ia apoi începutul o activitate culturală mai intensivă și sistematică în scopul arătat.

Numai atunci vom putea zice și noi cu cuvintele poetului:

Vilitor de aur România are
Și prevăd prin veacuri
A ei înălțare.

Lucian Lungu preot.

Un ecou al misiunilor religioase pentru popor.

— Scrisoarea unui învățător —

Prea Sfințite Părinte,

Adânc impresionat de frumosul gest creștinesc, de care am fost plăcut surprins în zilele 21, 22 și 23 Noembrie a. c., cu ocazia slujbei religioase făcută la biserica creștină ortodoxă din comuna Bontăști din eparhia Aradului, de un sobor de 8 preoți, în frunte cu neobositul și vrednicul de toată lauda creștinească, Prea cucernicul Arhimandrit Morușca, nu pot rămâne nepăsător, ci din contră mă învrednicesc a releva cât de adânc am fost pătruns de această operă de interes superior creștinesc.

Prin activitatea ce a întreprins-o acest sobor de reprezentanți ai lui Hristos pe pământ, s'a dovedit în fața tuturor, că Părintele lor Sufletesc Prea Sf. Sa Dr. Gr. G. Comșa Episcopul Aradului, cu întreaga erarhie, sunt pătrunși de dorul propășirii vitalității infinite a neamului din care fac parte, motiv pentru care, cu toate piedecile ce le împunea natura în această regiune, manifestate prin vânturi grozave, ploii, tunete, fulgerături etc., remarc și subliniez că piedeci, pentru creștinii ortodocși din toate comunele din jur, nu mai existau. Observam dintr'un deal ce domina lunca Bontăștilor, în vreme ce veneam dela Secas, din comuna unde funcționez, spre Bontăști, Duminică 23 l. c. pela ora 9 a. m., cum toată acea luncă era împestrătată de lumea ce venea din toate părțile să audă învățăturile lui Isus Hristos și să sărbătorească acest prasnuc părintesc, respective prasnuc creștinesc.

Ajungând la biserică, observam cum că, atât câtă lume era în biserică, era și pe afară la ușile bisericii, care dealtfel este destul de spațioasă, vorbesc că Școala primară din loc încă era plină de femei cari se spovedeau la Domnul preoți.

Prin predicile fluate, pe un ton ales, redade limpede și precis, aplicate cu entuziasm și măsură, s'a caracterizat, mai lăudabil ca orice, activitatea sa, făcând

să înțeleagă dela cel mai mic până la cel mai mare, că dela așa oameni se poate aștepta prosperarea țării, concomitent prosperarea bisericii creștine ortodoxe.

În această ordine de idei am voit să relev Prea Sfințitel Sale Grigore Comșa Episcopul Aradului, impresiile mele, și pe cari le voi păstra pe veci, transmitându-le și la frații creștini din Oltenia la prima ocazie, precum și la Prea Sfinția Sa Episcopul Vartolomei al Râmnicului și noului Severin, îi voi istorisi mai amănunțit starea bisericilor depe aici, starea morală a oamenilor, precum și activitatea Prea Sf. Sale Episcopul Grigorie al Aradului și a misionarilor săi.

Cu deosebită stimă și multă plecăcune, al D-voastră fiu sufletesc.

I. M. Crăciunescu-Delagorj
învățător.
Secas—Arad.

INFORMAȚIUNI.

Personale. P. S. Sa Episcopul nostru Grigorie va pleca luni în 19 Ianuarie a. c. la Sibiu, pentru a participa la o consfătuire a tuturor Episcopilor din Ardeal. Dela Sibiu P. S. Sa Episcopul Grigorie va pleca la București, în cauza retribuției preoților și a bugetului bisericii ortodoxe române.

Gazetele ungurești din Ardeal, cu prilejul Crăciunului, sunt pline de articole inimoase adresate cetățenilor de naționalitate ungară, trăitori în România dela război încoace. Gazetele acestea îndeamnă publicul lor să trăiască ca unguri, să se arate în orice împrejurare ca unguri. Mai ales tineretul este îndemnat să nu uite de autonomie. A cui? De sigur că autonomia Ardealului. În acest scop tineretul e îndemnat să nu se lase influențat de sensibilități străine neamului unguresc și de indestulări materiale momentane, înșelătoare, trecătoare și nefolositoare Idealului unguresc de a ajunge iar la Ungaria între vechile ei granițe până la Carpați.

Țară fără Crăciun! Rușii au oprit sărbătorile. Singura țară unde nu s'a serbat Crăciunul a fost Rusia sovietică. Bolșevicii au oprit în chipul cel mai categoric toate sărbătorile cu caracter religios. Dar nu s'au mulțumit numai cu atâta. Din porunca autorităților s'au organizat în orașele mari serbări anti-religioase, prin cari erau batjocorite vechile datini. Astfel Moș Crăciun și Isus Hristos au fost reprezentați prin două păpuși, așezate în piețe publice, unde comuniștii au pregătit manifestații protivnice. Păpușele au fost sculptate, batjocorite și apoi arse în văzul populației. De asemenea au avut loc conferințe și spectacole de teatru și cinematograf, cari au batjocorit tradițiile religioase, arătând că aceste sărbători fac parte numai din calendarul statelor burgheze și că prin urmare trebuie să piară în Rusia, odată pentru totdeauna.

Moartea mareșalului Joffre. Primul mareșal al Republicii Franceze, Joseph Joffre, a decedat Sâmbătă 3 Ianuarie c. în vârstă de 78 ani.

Joffre a luat parte la războiul franco-german din 1870—71 în calitate de sublocotinent, iar în războiul mondial a fost comandaantul suprem al armatei aliaților. Sub comanda lui armatele aliaților a oprit ofensiva înverșunată a germanilor. Dumnezeu să-l ierte.

† **Dr. Aurel Demian.** În ajunul noului an, după o lungă și grea suferință, a încetat din viață Dr. Aurel Demian. Societatea românească din Arad pierde într-ânsul un membru de valoare. Nouă preoților ne-a fost, la Seminar, mulți ani profesor de igienă.

La preluarea imperiului român ocupă funcția de director al spitalului județan, iar mai târziu al Inspectoratului sanitar, înființat în orașul Arad.

Dr. Aurel Demian a fost un bun român. Boala nemiloasă, de care suferea de un timp încoace, l-a determinat să-și trăiască ultimile clipe ale vieții retras în mijlocul familiei.

Înmormântarea a avut loc Vineri în 2 Ian. la orele 11 a. m., asistând un public distins și foarte numeros. Prohodul a fost oficiat de către P. C. Sa prototereul Traian Vățianu, asistat de preoții Turic și Codrean.

La încheierea serviciului divin părintele Calus Turicu a ținut un panegiric emoționant.

Din partea Corpului medical a vorbit dl. Dr. Ioan Moldovan, directorul spitalului județan.

A mai vorbit în numele organizației partidului liberal dl. Niculae Cristea, fost inspector școlar.

Pe urmă cortegiul s'a îndreptat spre cimitirul Eternitatea, unde a fost așezat spre cele eterne corpul neînsuflit al doctorului Aurel Demian. Să-l fie țărina ușoară.

Sârbilor nu le pasă de ocările Ungurilor. Ei își văd de treabă, întărindu-și țara. Întru acest scop sârbii alungă peste graniță pe unguri. În Sârbia ungurul nu poate vorbi ungurește, nici să înjure țara sârbească. De curând au trimis peste graniță (au expulsat) 183 unguri, cari în două ceasuri au trebuit să șteargă putina. Acești unguri au declarat în anul 1920—1921 că nu vor să fie cetățenii sârbești și că doresc să trăiască în Ungaria.

60.000 logodne în seara de Crăciun. În Germania există obiceiul ca serbările ce se fac în seara de Crăciun să se măntue în genere prin căsnici fericiți. De aceea în noaptea de 24 spre 25 Decembrie se celebrează numeroase logodne în toată țara.

Și anul acesta vechiul obicei nu s'a lăsat demințit. Dimpotrivă, a căpătat o puternică confirmare. Astfel, în seara de Crăciun, s'au celebrat în toată Germania peste 60.000 logodne. Dintre acestea 10.000 s'au făcut numai în Berlin. Cu atât mai mult, deci, Crăciunul în Germania e o sărbătoare veselă!

Diplomație Baptistă. Cu ocazia banchetului organizat de Uniunea pentru Soc. Națiunilor, care a avut loc acum de curând la Londra, s'a citit o scrisoare a reverendului Rushbrooke prin care acesta aduce mari elogii d-lui Titulescu.

Reverendul Rushbrooke, secretarul general al Alianței mondiale baptiste, mulțumește prin acea scrisoare d-lui Titulescu pentru ajutorul pe care l-a dat pentru ca bapțiștii din România să se bucure de libertatea cultului lor.

„Bapțiștii”, spune reverendul, „sunt recunoscători d-lui Titulescu pentru ceea ce a făcut și se bucură de onoarea ce i s'a adus prin alegerea lui ca Președinte al Adunării Soc. Națiunilor, al cărui spirit îl reprezintă așa de bine”.

Nr. 7770/1930.

Mulțumire.

Aducem vile Noastre mulțumiri D-nei pictor Eugenia Ispravnic, soția D-lui Gheorghe Ispravnic, inginer la C. F. R. în Arad, pentru că a renovat gratuit pictura iconostasului și a altor obiecte din sfânta biserică din Miniș, județul Arad.

Dumnezeu să-i răsplătească din toată bogăția darurilor Sale.

Arad, din ședința Consiliului eparhial dela 8 Ianuarie 1931.

† Grigorie
Episcop.

Parohii vacante.

Se publică concurs cu termen de 30 zile pentru îndeplinirea parohiei de cl. III-a din Roșia, pptul Buteni.

Dotajia:

1. Sesia parohială din 16 jugh. plus 16 jugh. ca întregire prin reforma agrară.
2. Un intravilan parohial.
3. O cănepiște.
4. Sticlele legale în vigoare pentru tractul Buteni.
5. Întregirea dotației dela stat, pentru care parohia nu garantează.

Casă parohială nu este.

Reflectanții trebuie să se prezinte în biserică din Roșia în timpul concursului, iar cererile de concurs, adresate Cons. parohial, să se trimită oficiului protopresbiterial ort. rom. din Buteni.

Reflectanții din alte dieceze vor anexa la cererea de concurs literile demisionale și act despre consensul Chiriarhului nostru diecezan de a putea recurge la aceasta parohie.

Dat în ședința cons. par. din Roșia, în ziua de 21 Dec. 1930.

Gh. Neagă
preș. cons. par.

Pavel Gergari
notar.

În înțelegere cu Ioan Cosma administ. ppterat.

2—3

Redactor responsabil: SIMION STANA